

פרק אחד עשר 'ראשית הגז'; דף קלה

'לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו - פטור' - מי שהפריש ראשית הגז, ואבד - אינו נפטר מחיובו, (כדתניא בתוספתא, ופסקה הרמב"ם - בכורים י, ח), לפי שנאמר 'נתינה' ואין יוצא בהפרשה גרידא אלא חייב באחריותו עד שיתן לכהן (עפ"י כסף משנה שם). וזה ששנינו 'לא הספיק ליתנו עד שצבעו פטור' - מדובר כשצבע את כל הגיזה, שכבר פקע החיוב מכל הגז. (עפ"י משנה למלך שם. וכו"ה בתוס' ב"ק סו. - חזון איש יו"ד קצב, 1).

'טעמא דכתב רחמנא צאנך, הא לאו הכי הוה אמינא קדשים חייבים בראשית הגז, הא לאו בני גיזה נינהו דכתיב ולא תגז בכור צאנך' - ואין לומר בשעבר וגזו - שלא אמרה תורה אלא גז הנמצא, ולא גז קדשים שאינו בנמצא, ואם אירע שעשה עבירה והביאו לעולם - אין זה בכלל 'גז' סתם. ועוד, הלא צריך שיעור של חמש צאן, וכאן מה שעתיד ליגזו אינו מצטרף, כיון שאסור לגזו, ובשביל שעבר וגזו מה שגזו, לא הוכנו השאר לגיזוה. (חזון איש - ריד. וכעין זה בתורא"ש: כיון שאסרה תורה לגז, לא מסתבר לומר שהוצרך הכתוב לפטור את העובר וגזו.

ולכאורה אפשר היה לתרץ שנצרך לכתוב לאופן שגזו שלא באיסור, כגון שגזו כמה אנשים כל אחד פחות מכשיעור (לפי השיטות שאין חצי שיעור אסור מן התורה אלא באיסורי אכילה), או שגזו נכרי וכדו'. אלא שמתרץ הגמרא תירוץ עדיף. מנחת חינוך - תפג, ד יט).

'אי הכי קדשי מזבח נמי? - כחשי. קדשי בדיק הבית נמי כחשי? - דאמר חוץ מגיזה וכחשיה... - וכן לענין עבודה, מבואר בתמורה (:): שיש בעבודה משום כחש. וצריך לומר שאף על פי שמכחשיה בכך, אין בזה איסור משום 'לא תעשון כן לה"א' - שעל לאו זה לוקין, וכאן אין לוקין. וטעם הדבר, כיון שלא עושה דרך איבוד והשחתה (ובאופן זה לא עבר ב'לא תעשון' כמו שכתב הרמב"ם - יסודי התורה 1). וקרוב הדבר לומר, שאין איסור 'לא תעשון' אלא בדבר שהוא עומד למצוותו כמו שהוא, כגון בהמה תמימה ושאר הקרבים, וכן בית המקדש והמזבח, אבל דבר שאינו אלא לדמים, אין בהם משום 'לא תעשון' אלא משום מזיק הקדש. (עפ"י חזון איש - פרה ב, ט.

מבואר שנקט שם שאיסור גיזה ועבודה - מדרבנן, כמו שאמרו בתחילה. ואולם המהרש"א כתב שלפי מה שמתרץ 'כחשי', אסור לגזו מדאורייתא. וצ"ע מגמרא בכורות.

ולכאורה היה נראה לפרש שאין כאן חזרה ממה שאמרו קודם, כי כאן מדובר בשהקדישה חוץ מגיזותיה, והרי הגיזות חולין, וכשגזו לצורך עצמו, נמצא מכחיש ומפסיד את ההקדש. אבל בהקדש רגיל שגם הגיזות קודש, הלא בגיזותו ההקדש מורוח, ואין כחש הגיזה נחשב לנזק והפסד להקדש לעומת הגיזה היוצאת, אלא שמדרבנן אסרו לגז.

וע"ע מו"מ בסוגיתנו, בענין איסור הכחשה ע"י גיזה, ובענין 'פשטה קדושה בכולה' בקדושת דמים: שער המלך - ערכין ה, יז; אחיעזר ח"ב מד, ה; מט, ב; קהלות יעקב ערכין ב וקדושין יד. ובענין יניקת הגיזות מבהמת הקדש - ע' קהלות יעקב נדרים כח).

דף קלו

'דרך ביאתך' - הראשונים הקשו, מדוע לא אמר כאן כדלעיל, למעט שותפות נכרי? יש שכתבו, משום שמוזזה חובת הדר היא, ולשמירה עשויה, הלכך גם כאשר שותף עם הגוי בבית,

ישראל הדר שם צריך שמירה וחייב במזווה. (רשב"א; ריטב"א). ויש מי שכתב לאידך גיסא, שבית זה ודאי פטור ואין צורך במיעוט, כיון שאין כאן בית שלם המחייב, שהרי חציו שייך לנכרי. וכל שאין שם 'בית' – אין חיוב מזווה. (מרדכי – ספ"ק דע"ז, ובהגהות מרדכי כאן, תשמ"א. וכ"ה ברמ"א יו"ד רפו. ועש"ך.

האחרונים העירו, הלא אפילו בבית השייך כולו לנכרי, וישראל דר בו בשכירות – חייב במזווה, ונחלקו הראשונים אם מדאורייתא אם מדרבנן (ע' בשבת קלא וב"מ קא ועוד), ומדוע ייגרע בית ששותף בו נכרי. ויש מי שכתב שהרמ"א לא דיבר אלא כשהנכרי דר עם הישראל שם, אבל אם הישראל דר שם לבדו – חייב (עפ"י שו"ת מחנה חיים ח"א טו). וע' כעין שאלה זו לענין סוכה, בשו"ת הריב"ש (שמז), ובמה שהעיר על דבריו בשו"ת הרשב"ש ת.

וע"ע אריכות רבה באבי עזרי (קמא) מזווה ו, יב. וע"ש באור שמח).

וכן לענין ציצית שבסמוך – לא מיעטו בגד שישראל ונכרי שותפים בו. וגם שם נחלקו הדעות בין הפוסקים אם חייב בציצית אם לאו. (הגרעק"א (או"ח טו) הוכיח מדברי הרשב"א הנ"ל, שחייב, שהרי אותו הכרח שכתב הרשב"א במזווה, מכך שלא מיעטו זאת בגמרא, אותו הכרח קיים גם בציצית. וכן הביאו מהתורא"ש כאן שכתב במפורש שלא מסתבר לפטור מזווה וציצית בשותפות גוי.

והמשנה – ברורה (יד סקי"ז) נקט לחייב בציצית אלא שאין לברך עליו. ויש שנקטו לעיקר לפטור – ע' דמשק אליעזר; אמרי בינה או"ח – ט; ערוך השלחן יד, יד).

וכן בביכורים, לא מיעטו שדה שהיא בשותפות עם נכרי, (וכבר תמה על כך הר"ן בחדושי) – יש אומרים ששדה כזאת חייבת בביכורים. (ים של שלמה ב; אור שמח בכורים ב, ח).

אמר רב ביבי בר אביי: ליתנהו להני כללי, דתניא בהמת השותפין חייב בכורה ור' אלעאי פוטר... דכולהו ישראל' – התורת-חיים פרש, שדוחה עתה את כל הדרשות דלעיל המבוססות על לשון רבים, לרבות שותפין – שהרי מצינו לר' אלעאי בכמה מן המצוות שמחייב בשל שותפים, ומפרש את לשון הרבים אכולהו ישראל, אם כן הוא הדין בשאר מקומות, שוב אין לך לדרוש. (מלבד מעקה, שעדיין נשאר הלימוד ממשמעות 'כי יפול הנופל').

ואולם בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג קכא) נקט בפשיטות שר' אלעאי לא חלק על כל שאר המצוות, אלא על מקצתן.

מה תרומה גדל בחיוב חייב גדל בפטור פטור... דתניא, ישראל שלקח שדה בסוריא מעובד כוכבים, עד שלא הביאה שלישי חייב משהביאה שלישי פטור... – יש לעיין, אדרבה יש להוכיח שהגדל בפטור חייב, שהרי בארץ ישראל חייב ואין קנין הנכרי מפקיע.

יש לומר שלכל הדעות הגדל בפטור פטור, שהרי תבואה שהביאה שלישי ביד הקדש – פטור לכולי עלמא, ולכן גם בסוריא נכרי פוטר. אלא האומר אין קנין לגוי להפקיע, סובר שלא נחשב גדל בפטור כשהוא ביד עכו"ם, כיון שהתרומה טובלת, ועוד, שבגידול הארץ הדבר תלוי. אבל ראשית הגז שאינו טובל אלא הוא מצוה, ואין גידולו מן הארץ – ודאי נקרא 'גדל בפטור' ביד עכו"ם. (עפ"י חזון איש – ריד). ומן המבואר כאן, שגיוזה שגדלה ביד עכו"ם, וגזזה בזמן שהיתה ביד ישראל – נחשבת ל'גדל בפטור', יש ללמוד מזה שלדעת הסובר יש קנין לגוי להפקיע מתרומות ומעשרות, גם אם לקח ישראל מיד נכרי ומירחן – פטורים, (וגרע מפירות הגדלים בחו"ל ובאו לארץ ומירחן כאן). (עפ"י חזו"א רד, ג. ועע"ש ר, ג. לענין חלה).

(ע"ב) אמר רב נחמן בר יצחק: האידנא נהוג עלמא כהני תלת סבי; כר' אלעאי בראשית הגז... – וכתבו רש"י ותוס' והרא"ש, שעכשו נוהגים לפטור מראשית-הגז ומן המתנות בחוצה-לארץ.

ואולם דעת הרמב"ם (ועוד) שאף כי מראשית הגז פטורים, במתנות חייבים אף בחוצה לארץ. (וע' ברמב"ן ובר"ן כמה טעמים לחלק ביניהם. וע"ע אור שמח – בכורים י,א). והובאו שתי הדעות בשו"ע (סא,כא). וזו לשון החתם-סופר (יו"ד שא): 'וכן דרכי ממש בכל יום טוב, לשחוט בהמה ולהפריש ממנה מתנות. וכן ראשית הגז. וכך עבד עובדא בפלתי...'.
 ובארץ ישראל – הנה לשיטת הראב"ד שקדושה שניה קדשה לעתיד לבוא, ונוהגת עתה תרומה מן התורה – ודאי גם אלו נוהגים. ולשיטת הרשב"א שקדושה שניה לא קדשה לעתיד לבוא, וכן לדעת הרמב"ם שקדשה לעתיד לבוא אלא שאין תרומה נוהגת עתה מן התורה משום שאין 'כל יושביה עליה' – גם מתנות אינן נוהגות מן התורה אבל נוהגות מדרבנן.
 'ומה שלא נהגו כן בארץ ישראל, הוא משום שאנו מעלין לכהונה על פי עצמו, ואינו ראוי ליתנו מתנות כהונה עפ"י עצמו... ואכתי חייבין להעלותן בדמים. ואחרונים ז"ל כתבו לנהוג בארץ ישראל – ע' יו"ד ס' ס"א ובאחרונים' (לשון החזו"א יו"ד ז (א), ג).

י'התם מנלן, דכתיב כל אשר יעבר תחת השבט – פרט לטרפה שאינה עוברת' – התוס' צדדו לומר שאפילו נחתכה למטה מן הארכובה – אינה כמעשר, לפי שאינה עוברת, 'ודוחק'. וצריך באור הלא לפי זה עיקר הדין משום שאינה עוברת, ואפילו אינה טרפה, ואם כן מה שייכות יש לשאר טרפות, ומנין למעט טרפה ממעשר?
 ואולי הלימוד הוא בגדר 'קל-וחומר', ומה זו שאינה עוברת ואפילו אינה טרפה, שאין בה אלא פגם קטן – פטורה, טרפה שהורעה בעיקר חיותה לא כל שכן.
 ואולם מדברי רש"י נראה שלא התמעט אלא מן הארכובה ולמעלה, ועיקר המיעוט הוא משום טרפותה, אלא שרמזה התורה פסול טרפות במיעוט זה שאינה עוברת [ואפשר דקים להו לרבותינו שאין סברה לדחותה ממעשר משום שאינה עוברת גרידא, אלא ודאי התמעטה מפני טרפותה]. (עפ"י קהלות יעקב מא)

דף קלז

'אמר קרא עשויות, שעושות שתי מצוות' – נראה שהדרש מבוסס על שינוי הכתיב בפסוק: עשוות,
 כאילו כתוב 'עשות עשות' – עשיה כפולה, דהיינו שתי מצוות. (תורת חיים).
 וכן מצינו דרשות המבוססות על הכפלת אות במלה, כגון 'חלל' – שני חילולים. ע' במצוין בזבחים מו.

(ע"ב) 'זכמה כל שהן? אמר רב מנה ופרס...' – לפרש"י (להלן בד"ה מה בין), לשון 'כל שהן' גוזמא היא, ובאה להורות על שיעור מועט, כלפי מה שאמר ר' דוסא לשער במנה ופרס לכל צאן, חכמים משערים במנה ופרס בין כולם.
 אבל הרמב"ן (עפ"י התוספתא. וכן מובא בשאר הראשונים) פרש, שלר' דוסא השיעור הוא מנה ופרס ועוד מנה ופרס, דהיינו שלש מנים (רגילים. שהן 75 סלעים) בין הכל. ולפי זה אין הפרש רב בין חכמים (60 סלעים) לר' דוסא. ולפי זה הלשון 'כל שהן' שנקטו חכמים צריך באור.
 ופרש הרמב"ן, אפילו גוזז כמה פעמים, ובכל גזיזה אין שם אלא כלשהו – חייב, ובלבד שיהא בסוף (בגיות אותה שנה – לדעה אחת, לעיל קלו) כדי הפרשה.
 ונקט ר' דוסא לשון 'מנה מנה ופרס', ולא אמר 'שלוש מנים' – לפי שהרחלות נגזזות פעמיים בשנה, ואמר ר' דוסא ששתי הגזיזות מצטרפות להשלים השיעור.

ג. 'לחי' – מפרק הלחי (שאצל הצדעיים) עד פיקה של גרגרת (– 'שיפוי כובע'), שהוא תחילת הקנה. כלומר, לחיים התחתונות עם הלשון. ואף הצמר שבראש הכבשים ושער שבזקן התישים בכלל (והלחיים). וכל שכן העור.

ד. 'זקבה' – להביא החלב שעל גבי הקבה והחלב שבתוכה. אלא שהכהנים נהגו בו עין יפה ונתנוהו לבעלים.

דף קלה

ריב. האם חיוב נתינת ראשית-הגז קיים באופנים דלהלן?

א. המקדיש צאנו למזבח או לבדק הבית.

ב. הקדיש הבהמה מלבד הצמר שעליה.

ג. הקדיש את צמרה בלבד.

ד. בהמת השותפין.

ה. ישראל ונכרי שותפים בבהמה.

א. אין חיוב 'ראשית הגז' במוקדשין, אם מצד הסברה אם מן הכתוב; –

הרי אסור לגזוז בהמת קדשים. ואפילו קדשי בדק-הבית שמוותרת גזיזתם מן התורה ואסורה מדרבנן, אם עבר וגזז – פטור מליתן לכהן, מפני שהגזיזה בעצמה מוקדשת, ואינה שלו ליתנה לכהן. ואין חייב לפדותה וליתנה לו – אם משום שכדי לפדותה צריך 'העמדה והערכה' (בשעת הפדיה דוקא. תוס'), והלא הצמר אינו בר הכי. ואפילו למ"ד קדשי בדק הבית אינם בכלל העמדה והערכה, נתמעט מצאנך – ולא צאן הקדש.

ב. הקדיש הבהמה חוץ מגזיזתיה – אסור לו לגזוזה, שע"י הגזיזה היא נכשית. ואם שייר גם את הכחש הזה בהקדשתו ('חוץ מגזיזה וכחישה') – בקדושת מזבח, אין מועיל שיורו כלום, שפשטה קדושת-הגוף בכולה. ובקדשי בדק הבית – לר' מני בר פטיש משום ר' ינאי, פטור, משום צאנך ולא צאן הקדש. (אבל רבא אינו דורש כן. ולדבריו יצא שחייב, כיון שהגזיזת שלו. עפ"י תוס').

ג. הקדיש את הצמר שעל הבהמה – פטור. (גז צאנך תתן לו – מי שאינו מחוסר אלא גזיזה ונתינה. יצא זה שמחוסר גזיזה פדיה ונתינה).

ד. בהמת השותפים – חייבת בראשית הגז. (וכן פסק הרמב"ם, אלא שכתב שאינם חייבים עד שיהא שיעור לכל אחד. וע' מנ"ח – תקח, י; חזו"א – רד, ב; חדושי הגר"ח – בכורים י, יד; אבי עזרי שם. וצ"ע בתשובת הרשב"א ח"א תקכו, בסופה). ור' אלעאי פוטר. (צאנך. אבל חכמים אינם ממעטים מצאנך – לרבא – אלא שותפות נכרי).

ה. שותפות נכרי בבהמה – פוטר. (אם מצאנך – לרבנן, אם מהקש לתרומה – לר' אלעאי, לל"ק).

דפים קלה – קלו

ריג. א. האם המצוות דלהלן קיימות בדברים שהם בבעלות שותפים? – הפרשת תרומות ומעשרות, חלה, פאה, בכור-בהמה-טהורה, מזוזה, מתנות (זרוע לחיים וקבה), ביכורים, ציצת, מעקה.

- ב. מה הדין בדברים הנזכרים, בשותפות עם נכרי?
ג. אלו דרשות דרשו מלשון-יחיד שבמצוות הנ"ל (דגנך; ביתך וכו'), ואלו נדרשו מלשון-רבים (בגדיהם; ארצם וכו')?
ד. האם ראשית הגז הוקשה לתרומה, ומהן הנפקות הנובעות משאלה זו?
ה. האם מצות ראשית הגז נוהגת בחוצה-לארץ, והאם היא נוהגת בבהמה טרפה?
ו. חומר בורוע לחיים וקבה מראשית הגז – כיצד? והאם יש חומר בראשית הגז ממתנות?
א. רבא אמר שכל המצוות הנ"ל, נוהגות גם בשל שותפין, ואפילו ר' אלעאי הפוטר בהמת השותפין מראשית הגז, מודה בהן. ואולם רב ביבי בר אביי ורב חנינא מסורא דחו זאת, שמצינו לר' אלעאי שפטר בהמת השותפין מבכורה וממתנות ומתרומה. (ואמנם לא מצינו שר' אלעאי חולק על שאר הדברים, ונחלקו המפרשים בדבר).
אבל לחכמים החולקים על ר' אלעאי – ודאי שכל המצוות האמורות נוהגות בשל שותפין. (וכן הלכה).
- ב. שותפות עם נכרי – בתרומה ובמעשר – ר' אלעאי פוטר. ורבי ורשב"ג מחייבים, (וכן רבנן דר' אלעאי – ללשנא בתרא).
חלה – דינה כדין תרומה. ראשית – ראשית. (לקוטי הלכות).
מתנות, פאה ובכור – פטור.
(בית ששופים בו ישראל ונכרי – יש פוטרם ממוזזה. הגהות מרדכי, תשמ"א; רמ"א יו"ד רפו. ויש מחייבים רשב"א וריטב"א כאן.)
וכן בציצית – נחלקו הדעות אם בגד המשותף לישראל ולנכרי חייב בציצית אם לאו. ע' בפוסקים – או"ח יד.
ובביכורים – כתב המהרש"ל (יש"ש כאן, ב) ששותפות עם נכרי חייב. וכ"כ באור שמש – בכורים ב, ח בדעת הרמב"ם. וע' חדושי הר"ן.
- ג. ראשית דגנך (בתרומה) – לר' אלעאי, למעט שותפות נכרי. לרבנן (ל"ב) – למעט דיגון נכרי או דגן של נכרי (ע' שני פירושים ברש"י). תרומתכם (כ"ג) – לרבות פירות של שותפין. (כן דרש רבא לר' אלעאי, אך יש סוברים שכל שותפות פטורה לר' אלעאי, כנ"ל. והכל ממועט מדגנך. ותרומתכם – דכולהו ישראל. כ"ג.)
מעשר דגנך – למעט שותפות נכרי. מעשרתכם – לרבות שותפות (לרבא, וכנ"ל. אבל לפי מה שהסיקו לר' אלעאי, נתמעט גם שותפות ישראל, כתרומה. ע' חזו"א רד, ג).
ערסתכם (בחלה) – כדי עריסותיכם, לימד על שיעור חלה כעיסת מדבר, עומר לגולגולת. (אבל לענין שותפות – אין צריך, שנלמד ג"ש מתרומה).
שדך (בפאה) – למעט שותפות נכרי. ובקצרכם את קציר ארצכם – לרבות שדה השותפים.
בבקרך ובצאנך (בבכור) – למעט שותפות נכרי. לר' אלעאי, לרב ביבי בר אביי – למעט כל שותפות. ובכרת בקרכם וצאנכם – לרבות בהמת השותפין. ולר' אלעאי (לרבב"א) – אינו בא לרבות אלא לשון כללית לכלל ישראל.
ביתך (במוזזה) – דרך ביאתך, בימין. ימיכם וימי בניכם – אף בית השותפין חייב.
זבחי הזבח (במתנות) – הדין עם הטבח. (וזבחי – אורחיה דקרא הוא. רש"י. אבל לענין שותפות אין צריך קרא, שיש ללמוד ג"ש מתרומה).

ארצך (בביכורים) – למעט חוצה לארץ, (דהוה אמינא להקישם לבשר-בחלב). בכורי כל אשר בארצם – להביא שותפים.

כסותך (בציצת) – למעט טלית שאולה. על כנפי בגדיהם לדרתם – אף בגד השותפים.
 לגגך (מעקה) – למעט בתי כנסיות ובתי מדרשות, (שאינם מיוחדים לפרטיים, ואינם בית-דירה). כי יפל הנפל ממנו – משמע כל שראוי ליפול, גם בית של שותפים.
 (על לשונות יחיד ורבים בשאר מצוות – ע' תוס' סוכה כו; שו"ת הרשב"א ח"ד כח).

ד. ר' אלעאי מקיש ראשית הגז לתרומה (נתינה נתינה). והכמים, (וכן דעת משנתנו) אינם מקישים. הנפקותות: חיוב ראשית הגז בחו"ל; הרמה משנה זו על שנה אחרת; צמר הגדל בפטור (כגון אצל נכרי) האם הוא נפטר כאשר נלקח ע"י ברחיבוא, (כשישראל קנה את הבהמה עם צמרה); הרמה ממין על שאינו מינו; האם צריך ששיריה יהיו ניכרים או אין צריך שיויר – כל אלו ההגבלות קיימות בתרומה, ולדעת ר' אלעאי, הוא הדין לראשית הגז.
 (ואעפ"י שנהגו עתה כר' אלעאי, כדלהלן, זהו רק לענין חוצה-לארץ, אבל הלוקח מנכרי בארץ ישראל, יש לנו להורות שחייב, וכן האומר כל גיזי – ראשית, יש להורות שדבריו קיימים. כס"מ. הובא בלקוטי הלכות. והגרעק"א נסתפק בדבר. ובמנ"ח (תקח, כ) נקט בפשיטות שאפשר להפריש ראשית הגז ממין על שאינו מינו. וצ"ב מדוע פסק כרבנן לקולא, והלא נהגו העם כר' אלעאי, ודאי יש לחוש עכ"פ לשיטתו.
 עוד חידש שם, שאפשר להפריש מגז שכבר נתנו ממנו ראשית לכהן, לגז שלא נתנו, ואין לחוש משום 'מן הפטור על החיוב' כבתרומה. וכן כתב שאפשר להפריש שלא מדעת בעלים או ע"י נכרי, שאין זה כתרומה שצריך לדין 'שליחות'.
 לאחר גיות חמש צאן, מרים ראשית הגז לכהן, גם על שאר הצאן שעדיין לא גזו. ע' תוספתא כאן; שו"ע יו"ד שלג, יא; שו"ת שבט הלוי ח"ח רנ).

ואולם לדעת הכל יש כמה הלכות שאעפ"י שנוהגות בתרומה אינן בראשית הגז – תרומה טובלת; תרומה במיתה (לזר האוכלה במזיד) ובחומש (בשוגג); יש אחריה מעשר ראשון ושני – משא"כ בראשית הגז. (וראשית גז צאנך תתן לו – אין לך בו אלא מראשיתו ואילך; ומתו בו כי יחללהו – ולא בראשית הגז; ראשית (מיותר, בפרשת ראשית-הגז) – אין לך בו אלא ראשית בלבד).

ה. חיוב ראשית הגז בחו"ל (כשהגזיזה נעשית שם. ואפשר אפילו אם רק גדל בחו"ל, אך אם ננקוט שפירות חו"ל שבאו לארץ ומירחן חייבים בתרומות, ה"ה אם גזון בארץ. ובלא"ה י"ל ששונה ראשית הגז שאין יניקתן מחו"ל כפירות. עפ"י חזו"א רד, ג) – מחלוקת חכמים (וסתם משנתנו) ור' אלעאי, כנ"ל. ואמר רב נחמן בר יצחק: עתה נוהגים העולם כר' אלעאי, לפטור ראשית הגז בחו"ל.

בהמת טרפה – ר' שמעון פוטר מראשית הגז. ('צאן' 'צאן' ממעשר בהמה), ואילו חכמים מחייבים. (וכן פסק הרמב"ם. והר"ן צדד שהלכה כר' שמעון, וכתב שכן משמע מסתימת דברי הר"ף).

ו. חומר במתנות מראשית הגז – שהן נוהגות בבקר ובצאן, במרובה ובמועט וראשית הגז אינו נוהג אלא במין הכבשים ובמרובה, כדלהלן. לקח גז צאנו של עובד כוכבים – פטור, (שהרי הצאן אינו שלו, וכתביב צאנך). אבל לקח מתנות – חייב.
 יש חומר בראשית הגז שנוהג בטרפה, משא"כ מתנות (לכהן – ולא לכלבו) – ור' שמעון חולק וסובר שאין נוהג בטרפה.
 (חומר נוסף, לדעת התנא שלויים פטורים במתנות – חייבים בראשית הגז, (כדלעיל קלא).